

Opgave Watersystemen

Portefeuillehouders: Gerben de Boer, Cees Pieter van Burgsteden, Monique Plantinga, Remco van Maurik

Beleidsvelden

- Aanleg en onderhoud waterkeringen
- Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens
- Inrichting en onderhoud watersystemen
- Planvorming

Actuele ontwikkelingen en trends

Sinds 1 januari 2023 zijn de opgave Boezem en de opgave Deelsysteem samengevoegd tot één opgave te weten Watersysteem. Deze rapportage loopt daardoor niet synchroon met de begroting 2023. Wel zijn alle maatregelen uit de huidige begroting opgenomen in deze voortgangsrapportage. De voortgangsrapportage is opgebouwd volgens de nieuwe doelenboom en kent 3 hoofdstukken te weten:

- Reguleren van watertekort en wateroverlast
- Beschermen en verbeteren van oppervlaktewater
- Vervullen van maatschappelijke functie

Voortgang beleidsmaatregelen

In onderstaande tabel zijn alle maatregelen uit de begroting 2023 opgenomen en wordt de voortgang weergegeven. Daar waar de voortgang achterblijft (oranje of rood), wordt een toelichting gegeven.

Maatregel begroting 2023	Voortgang bij VR 1
We verbeteren 30 kilometer aan regionale keringen	Groen
Inrichten bergingsgebied Bouwepet	Groen
Verkennen circa 500 hectare aan potentieel bergingsgebied	Groen
Maatregelen Deltaprogramma zoetwater uitvoeren	Groen
Aanbieden FPLG aan het rijk	Groen
6 gebiedsprocessen actief om doelstellingen veenweideprogramma te realiseren	Groen
Gebiedsplan Aldeboarn de Deelen afgerond	Oranje
Herijken veenweideprogramma 2021 - 2030	Groen
Implementatie aanpak hoogwatercircuits	Oranje
Implementatie funderingsaanpak	Oranje
Uitvoering innovatieve pilots op basis van veenweideprogramma 2021 - 2030	Groen
Vaststellen flankerend beleid	Groen
Nieuwe regeling voor wateren buiten de hoofd en secundaire wateren	Groen
Start leggerproces met deel van de gemeenten	Groen
Vaststellen beleidsregels bebouwd gebied	Groen
voorbereiden integraal programma bebouwd gebied	Groen
We leveren 205 hectare op	Groen
Implementeren nota peilbeheer	Groen
Opstellen revisiepeilbesluiten Greidhoeke en Koningsdiep West	Groen
Vaststellen revisiepeilbesluiten Alde Feanen, Twizel en de Linde	Groen
Gemalen reviseren, vervangen en amoveren in het gebied Greidhoeke	Groen
Implementeren beslisboom onderhoud beschoeiingen	Groen
Implementeren onderhoudsbestek maaien en hekkelen	Groen
Opstellen BOP's stedelijk water per gemeente	Rood
Afhandelen meldingen	Groen
Instellen van peilen conform peilbesluitenkaart	Oranje
Opstellen nota wateroverlast deelsystemen	Groen
Realisatie waterberging	Groen
Bepalen onderzoeksgebied en data voor Freshem	Groen
Bestrijden verdroging natuur in Regiodeal Zuidoost en beekdal Linde	Groen
Uitvoering geven aan enkele projecten waterconservering zandgronden	Groen
Vergroten bekendheid subsidieregeling	Groen
Houden van toezicht op nalevering Waterschapsverordening	Groen
Opstellen meerjarenplan handhaving	Groen
Uitvoeren van 7 van de in totaal 82 KRW maatregelen	Groen
Vaststellen doelen en maatregelen met vijf gemeenten	Groen
Actualiseren van circa vijf zwemwaterprofielen	Groen
Bijdrage leveren aan provinciale gebruiksvisie waterrecreatie	Groen
Baggerwerken voorbereiden	Groen
Implementeren van het uitvoeringsplan biodiversiteit	Groen
Verbeteren van de biodiversiteit door middel van het realiseren van quick wins	Groen
Verzorgen van informatie en educatie richting de interne organisatie	Groen

Reguleren van watertekort en wateroverlast

Maatschappelijk doel:	Zorgen voor voldoende water voor de leefomgeving
Hoofddoel:	Het watersysteem zorgt voor de juiste kwantitatieve verdeling van water

Wat willen we bereiken?

Verbeteren boezemveiligheid

Wij willen dit langs de volgende sporen realiseren:

In het veiligheidsplan-II, opgesteld in 2014 en geëvalueerd in 2018, staan voor de boezem maatregelen om wateroverlast nu en in de toekomst te beperken. De eerste maatregel betreft het realiseren van 1.500 hectare bergingsgebieden vóór het jaar 2035. De tweede maatregel is het uitbreiden van de Friese boezem met 600 hectare voor het jaar 2035.

Met de provincie, de natuurbeheerders en andere partijen bepalen we welke gebieden we daarvoor gaan inrichten. Tijdens uitvoeringsprojecten werken we aan beide maatregelen. Waar mogelijk liften we mee op initiatieven voor gebiedsontwikkeling. Het veiligheidsplan, en daarmee ook de opgave voor de boezemgeving zullen we in 2023 of 2024 herzien op basis van de nieuwe klimaatscenario's.

Wat gaan we daar voor doen?

We verbeteren 30 kilometer aan regionale keringen

Voortgang maatregel

Deze maatregel hoor bij de opgave keringen.

Wat willen we bereiken?

Vergroten boezemcapaciteit

In het veiligheidsplan-II, opgesteld in 2014 en geëvalueerd in 2018, staan maatregelen om wateroverlast nu en in de toekomst te beperken. De eerste maatregel betreft het realiseren van 1.500 hectare bergingsgebieden vóór het jaar 2035. De tweede maatregel is het uitbreiden van de Friese boezem met 600 hectare voor het jaar 2035.

Met de provincie, de natuurbeheerders en andere partijen bepalen we welke gebieden we daarvoor gaan inrichten. Tijdens uitvoeringsprojecten werken we aan beide maatregelen. Waar mogelijk liften we mee op initiatieven voor gebiedsontwikkeling. Het veiligheidsplan, en daarmee ook de opgave voor de boezemgeving zullen we in 2023 of 2024 herzien op basis van de nieuwe klimaatscenario's.

Wat gaan we daar voor doen?

Inrichten bergingsgebied Bouwepet

Voortgang maatregel

In een gezamenlijke verkenning met It Fryske Gea is het gebied Bouwepet ten zuiden van Gytsjerk naar voren gekomen als een gebied dat geschikt gemaakt kan worden voor retentie. Met de inrichting van Bouwepet wordt ca. 85 hectare retentiegebied gerealiseerd dat in 2024 wordt afgerond. In de begroting is opgenomen dat we in 2023 0 ha bergingsgebied realiseren en in 2024 50 ha.

Verkennen circa 500 hectare aan potentieel bergingsgebied

Voortgang maatregel

De externe projectleider voert gesprekken met de Terrein Beherende Organisaties om te verkennen of de eerder geformuleerde uitgangspunten in het veiligheidsplan nog passend zijn. De eerste signalen geven aan dat er weinig bergingsruimte in de natuurgebieden is, omdat dit schade aan flora en fauna geeft. De externe projectleider levert de eindconclusie dit jaar op. Vervolgens worden de mogelijke opties opnieuw bekeken.

Wat willen we bereiken?

Deltaprogramma zoetwater

Het waterschap participeert samen met onze provincie in het landelijke Deltaprogramma Zoetwater. Doelstelling van het programma is de weerbaarheid tegen droogte en watertekorten te verbeteren door (grond)water vast te houden en zuinig om te gaan met (grond)water. Samen met de andere waterschappen en provincies in de zoetwaterregio Noord hebben wij voor de periode 2022 - 2027 subsidie aangevraagd vanuit het Deltafonds om maatregelen te treffen.

Wat gaan we daar voor doen?

Maatregelen Deltaprogramma Zoetwater uitvoeren

Voortgang maatregel

Het waterschap (en onze provincie) neemt in het kader van het programma deel aan het landelijk project Freshem, dat onderzoek doet naar zoet-zoutovergangen in de kustzones. Het project is inmiddels gestart en wordt de komende jaren uitgevoerd. Voor de zandgronden in ons beheergebied is een subsidieregeling door het bestuur vastgesteld waarmee we het vasthouden van (grond)water willen stimuleren. De regeling treedt voor de zomer van 2023 in werking. Met de provincie werken we samen aan de langjarige gebiedsontwikkelingen Linde en Koningsdiep om in die beekdalen ook water vast te houden.

Wat willen we bereiken?

Fries programma landelijk gebied (FPLG)

Wetterskip is actief betrokken bij de landelijk werkgroep van de Unie van Waterschappen, de provinciale regiegroep NPLG en de provinciale projectgroep FPLG. Alle waterthema's die van belang zijn krijgen een plek in de nieuwe plannen voor het landelijk gebied. Ook zal een nieuwe werkwijze ontstaan, waarbij de overheden gezamenlijk met de stakeholders de nieuwe doelen gebiedsgericht gaan programmeren en realiseren.

Wat gaan we daar voor doen?

Aanbieden FPLG aan het rijk

Voortgang maatregel

Afgelopen periode is in samenwerking met de provincie en andere partijen gewerkt aan het Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG). Deadline is dat er op 1 juli 2023 een ontwerp gebiedsprogramma wordt aangeleverd bij het Rijk. We hebben inbreng geleverd op de thema's waterkwaliteit en klimaatadaptatie. Daarnaast is een gebiedsgerichte aanpak ontwikkeld om in de uitvoeringsfase te werken aan het realiseren van de doelstellingen van het FPLG op een manier die past bij het gebied.

Wat willen we bereiken?

Veenweidenprogramma 2021 - 2030

In 2021 hebben Provinciale Staten, het Algemeen Bestuur van Wetterskip Fryslân en betrokken gemeenteraden het Veenweideprogramma 2021-2030 'Foarut mei de Fryske Feangreiden' vastgesteld. Met de Friese veenweideaanpak willen we de uitstoot van broeikasgassen en de negatieve gevolgen van de bodemdaling door veenoxidatie beperken. Ook het aanpassen van het watersysteem aan klimaatverandering en een duurzaam toekomstperspectief voor de landbouw zijn belangrijke doelen van deze aanpak. In zes gebiedsprocessen werken we samen met partners aan plannen of maatregelen om de veenweidedoelen te realiseren. Bij de vaststelling is afgesproken in 2022 en 2026 opnieuw te bekijken (herijken) of er aanpassingen nodig zijn in het Veenweideprogramma om de doelen te bereiken.

Wat gaan we daar voor doen?

6 gebiedsprocessen actief om doelstellingen veenweideprogramma te realiseren.

Voortgang maatregel

In alle 6 processen is afgelopen periode voortgang geboekt.

Uitvoeren van de gebiedsprocessen volgens Veenweideprogramma

Voortgang maatregel

In het eerste kwartaal is gestart met de praktijksimulatie voor het flankerend beleid. Daarnaast is voortgang geboekt op het ontwikkelen van het gebiedsplan. De landelijke ontwikkelingen rondom het NPLG vragen extra aandacht en hebben gevolgen voor het proces waardoor er meer tijd nodig is. Doel was het gebiedsplan 3e kwartaal 2023 af te ronden. Verwachting is dat het afronden van het gebiedsplan uitloopt tot begin 2024.

Herijken veenweideprogramma 2021 - 2030

Voortgang maatregel

Vorig jaar is afgesproken dat de herijking van het Veenweideprogramma doorschuift naar 2023 en meeloopt in het proces van opstellen van het FPLG. Door de vele onduidelijkheden die er nog zijn rondom het FPLG, zoals het nog ontbreken van een landelijke landbouwakkoord en het nog niet gereed zijn van het flankerend beleid, kan nu geen zorgvuldige herijking plaatsvinden. Herijking wordt nu doorgeschoven naar het eerste ijkmoment van het FPLG in 2025. Dan is er meer inzicht en kennis ontwikkeld om een goede herijking te kunnen doen. Uitvoering van het veenweideprogramma in de lopende gebiedsprocessen wordt overigens gewoon voortgezet.

Implementatie aanpak hoogwatercircuits

Voortgang maatregel

Door beperkte capaciteit is deze maatregel nog niet opgestart en loopt vertraging op. Dit wordt na de zomer verder opgepakt.

Implementatie funderingsaanpak

Voortgang maatregel

Na het besluit van het Algemeen Bestuur in december 2022 is gestart met het opzetten van het funderingsloket, het uitwerken van een subsidieregeling voor funderingsonderzoek en is een intermediair aangesteld die gesprekken heeft gevoerd met de zogenaamde 'code rood' gevallen. Tevens is gestart met het uitwerken van de vastgestelde moties en het begroten van de hieruit voortkomende kosten. Voor 2023 is aanvullend een bedrag van € 1.000.000 begroot en voor de jaren t/m 2027 is € 800.000 geraamd.

Uitvoering innovatieve pilots op basis van veenweideprogramma 2021-2030.

Voortgang maatregel

De uitvoering van de diverse pilots ligt op koers. Vooruitlopend op de bijdrage uit het Groeifonds worden nu voorbereidingen getroffen voor de beoogde proefboerderijen op de Hegewarren en binnen het proces van het Akkrumer Goedland.

Vaststellen flankerend beleid

Voortgang maatregel

Ontwikkeling ligt op koers. In eerste kwartaal van 2023 is gestart met de praktijk simulatie in het gebiedsproces Aldeboarn de Deelen.

Wat willen we bereiken?

Programma stedelijk water

Het programma stedelijk water is een brede samenwerking tussen Wetterskip Fryslân, de Friese gemeenten en provincie Fryslân in het stedelijk gebied. De integrale thema's rond klimaat, waterkwaliteit, beheer- en onderhoud en data op orde komen hier samen. Het programma is erop gericht om de samenwerkingsovereenkomst en het bijhorende addendum tot uitvoering te brengen. Dit alles in het licht van nieuwe ontwikkelingen rond klimaatadaptatie, zoals hittestress, extreme wateroverlast en verdroging.

Wat gaan we daar voor doen?

Nieuwe regeling voor wateren buiten de hoofd en secundaire wateren

Voortgang maatregel

Op grond van de Overeenkomst Stedelijk water 2016 (OSW 2016) worden door WF aan gemeenten een bijdrage verstrekt voor het onderhoud van de watergangen (hoofd-en secundaire watergangen) en een bijdrage voor onderhoud van open water/vijvers. In voorgaande jaren is met gemeenten gesproken over de hoogte van de bijdrage voor vijvers en open water zoals deze is opgenomen in de Overeenkomst Stedelijk Water 2016. Samen met gemeenten is ambtelijk een verduidelijking gegeven op de bestaande bijdrageregeling. Maart 2023 zijn de bij deze regeling behorende middelen vastgesteld door het AB. De beschikbaar gestelde middelen zijn vanaf 2023 verwerkt in de jaarlijkse bijdrage van WF aan gemeenten.

Vorbereiden integraal programma bebouwd gebied

Voortgang maatregel

Naast de implementatie van de Overeenkomst Stedelijk Water 2023, welke gaat over beheer- en onderhoud van watergangen/open water, is met gemeenten ook gesproken over de bredere context van waterbeheer in bebouwd gebied. Onderwerpen die hierbij horen zijn onder andere klimaat, afkoppelen van verhard oppervlak, bestrijding invasieve soorten, kwaliteit niet KRW wateren in bebouwd gebied. Medio 2023 zal hiertoe een voorstel worden voorgelegd aan het DO/PBOW.

Wat willen we bereiken?

Maatregelen verbeteren doelrealisatie

Voor de gebruikersfunctie landbouw is afgesproken dat we voldoen aan een gemiddelde doelrealisatie van minimaal 70% per peilvak. In de watergebiedsplannen is per deelgebied vastgelegd welke maatregelen daarvoor nodig zijn. Daarvoor is draagvlak nodig. Er kan namelijk sprake zijn van conflicterende of van juist elkaar versterkende belangen. In gebiedsprocessen brengen we belangen bij elkaar en bereiden we samen met de gebruikers van het gebied maatregelen voor. Vanuit lopende gebiedsprocessen bereiden we maatregelen voor die bijdragen aan een gemiddelde van minimaal 70% doelrealisatie. Klimaatadaptatie is onderdeel van gesprek tijdens de planvorming en de gebiedsprocessen. Sturen op doelrealisatie zal een onderdeel van gesprek worden in het Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG) in het kader van water en bodem als sturende principes.

Wat gaan we daar voor doen?

We leveren 205 hectare op

Voortgang maatregel

Vanaf de tweede helft van 2022 zijn geen voorbereidingen gestart voor verbeteren van de doelrealisatie landbouw vanwege de nieuwe kabinetslijnen in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG), de Nationale Omgevingsvisie Extra (NOVEX) en het programma Water en Bodem sturend (WABOS). Die geven aan dat het watersysteem ingericht moet worden op een toekomst waarin het klimaat verandert en water meer bepalend wordt bij de ruimtelijke de inrichting van Fryslân.

Begin 2023 is de voorbereiding afgerond voor realisatie van diverse opgaven in de Graverijpolder, waaronder het verbeteren van de doelrealisatie landbouw. Aan de opgave (ruim 300 ha) lag een grofmazige modelberekening uit het watergebiedsplan Gaasterlân e.o. ten grondslag. Uit nadere beschouwing - rekening houdend met de huidige beleidslijnen - is geconcludeerd dat toch geen maatregelen noodzakelijk zijn ter verbetering van de doelrealisatie landbouw.

Wat willen we bereiken?

Peilbesluiten

De waterpeilen in het beheergebied zijn vastgelegd in peilbesluiten. Als de watergebiedsplannen klaar zijn, leggen we de actuele peilen vast in revisiepeilbesluiten. Peilafwijkingen die in de afgelopen jaren met een watervergunning zijn toegestaan, nemen we hierin mee. De revisiepeilbesluiten vormen de basis voor toekomstige partiële herzieningen, zoals vanuit de Watergebiedsplannen.

De uitvoering van de revisiepeilbesluiten is de afgelopen jaren vertraagd vanwege een interpretatieverschil met de provincie over het vervallen van de peilbesluitplicht in vrij afstromende gebieden. Hierover zijn in 2021 eenduidige afspraken gemaakt.

Wat gaan we daar voor doen?

Implementeren nota peilbeheer

Voortgang maatregel

De Nota Peilbeleid is in februari vastgesteld door het AB. Bij het opstellen van peilbesluiten wordt gewerkt volgens de Nota Peilbeleid. We zijn bij verschillende vakgroepen langs geweest, of gaan langs, om te informeren over de grootste wijzigingen.

Opstellen revisiepeilbesluiten Greidhoeke en Koningsdiep West

Voortgang maatregel

De revisiepeilbesluiten voor een deelgebied van de Greidhoeke en een deelgebied van Koningsdiep-West worden op dit moment opgesteld. Verwachting is dat deze rond het eind van het jaar in het stadium van de ontwerpversie zijn.

Vaststellen revisiepeilbesluiten Alde Feanen, Twizel en de Linde

Voortgang maatregel

De revisiepeilbesluiten Alde Feanen, Twizel en Linde zijn voor ca. 90% klaar. Er speelt op dit moment nog het vraagstuk hoe we omgaan met het vastleggen van waterpeilen in peilgebieden met een dik veenpakket, met name daar waar het veldpeil lager is dan het vastgestelde waterpeil. We hopen hier in de loop van mei duidelijkheid over te hebben. Daarna worden deze peilbesluiten afgerond tot een ontwerpversie die door het DB behandeld kan worden en ter inzage komen te liggen.

Wat willen we bereiken?

Programma actieve kunstwerken

We werken doorlopend aan het programma actieve kunstwerken. Doel is om het bestaande areaal actieve kunstwerken in een goede staat te krijgen en te houden. Dit doen we volgens een vaste werkwijze. Daarbij houden we rekening met beschikbare budgetten en (personele) capaciteiten. De komende jaren ligt de focus op het gebied de Greidhoeke. De Greidhoeke ligt grofweg tussen de steden Leeuwarden, Franeker, Bolsward en Sneek. In het gebied staan 191 gemalen. Dit is 20% van het totale areaal. De gemalen komen voor een groot gedeelte uit de jaren '80 en '90. In 2030 zijn alle (geautomatiseerde) assets in de Greidhoeke onderzocht en waar nodig gereviseerd of vernieuwd.

In de projectfase passen we de methodiek van duurzaam grond- weg- en waterbouw toe. Zo maken we duurzaamheid tot een integraal onderdeel in het ontwerp. Daarnaast werken we binnen assetmanagement aan standaardisatie waarbij we duurzaamheid, kosten en levensduur tegen elkaar afwegen.

Wat gaan we daar voor doen?

Gemalen reviseren, vervangen en amoveren in het gebied Greidhoeke

Voortgang maatregel

We zorgen er voor dat de (detail) planning 2024 gereed is voor de zomer 2023. Hiermee houden we rekening met budget en (personele) capaciteit. Op dit moment staat er voor ruim 13 miljoen aan projecten welke "obstakel" vrij zijn. Uiterlijk voor eind mei 2023 wordt er binnen deze lijst geprioriteerd en wordt de definitieve lijst vastgesteld. Ongeveer 60% van de lijst bestaat uit Greidhoeke Assets

Wat willen we bereiken?

Beheerplan waterlopen

Met het beheer en onderhoud van onze waterlopen zorgen we ervoor dat sloten voldoende water kunnen blijven aan- en afvoeren. Als waterschap willen we bij de uitvoering van de werkzaamheden zoveel mogelijk rekening houden met de planten en dieren langs en in de sloot. In het beheer- en onderhoudsplan waterlopen staat beschreven wat wij hiervoor doen:

- Het uitvoeren van 'klein en groot onderhoud' van hoofdwaters in landelijk gebied. Denk aan maaien, hekkelen, baggeren, onderhouden van beschoeiingen en waar mogelijk inzaaien van een kruidenrijk mengsel om de biodiversiteit te vergroten.
- Toezicht houden op het ecologisch onderhoud van schouwwateren door eigenaren.
- Samenwerking met gemeenten voor onderhoud van waterlopen in bebouwd gebied.
- Het onderhouden van passieve kunstwerken, zoals dammen, duikers en sifons.
- Het bestrijden van exoten volgens het plan van aanpak plaagsoorten. Denk aan de grote waternavel, rivierkreeften en reuzebereklaauw.

- Het maken van afspraken met grondeigenaren over het zelf onderhouden van watergangen ('Right to Challenge') en het uitvoeren van bestaande contracten.

Wat gaan we daar voor doen?

Implementeren beslisboom onderhoud beschoeiingen

Voortgang maatregel

De beslisboom is opgesteld. Procesafspraken moeten nog worden gemaakt, ontwikkeling proces is opgestart.

Implementeren onderhoudsbestek maaien en hekkelen

Voortgang maatregel

Aanbesteding heeft plaatsgevonden, gunning volgt in juni.

Opstellen BOP's stedelijk water per gemeente

Voortgang maatregel

Het opstellen van de BOP's (beheer-en onderhoudsplannen) kan pas starten als de beleidsregels zijn vastgesteld. Daarna wordt de overdracht van de assets naar het waterschap uitgewerkt en worden de beheer- en onderhoudsafspraken vastgelegd in de Legger en/of de nog op te stellen BOP's. In 2024 wordt, in samenwerking met de gemeenten, gestart met het opstellen van deze BOP's stedelijk water.

Wat willen we bereiken?

Peilbeheer

In het beheergebied van Wetterskip Fryslân bevinden zich circa 8.000 peilgebieden. Deze peilgebieden zijn vastgesteld en vastgelegd in de peilbesluitenkaart. De rayonbeheerder beheert deze peilen door middel van het gebruik van onze assets (stuwen, inlaten, gemalen, waterlopen, waterkeringen).

Bij iedere asset stellen we het peil in uit het geldende peilbesluit. Aan de hand van de peilschalen en software voor het bedienen van assets controleren we of het juiste peil is ingesteld.

Het beheren van de peilen is een continu proces waar rayonbeheerders, afhankelijk van de weersomstandigheden, een groot deel van hun beschikbare tijd mee bezig zijn. Daarnaast komen er meldingen binnen van te hoge of te lage waterstanden afhankelijk van de actuele weersomstandigheden. De rayonbeheerder reageert hierop door controle van het peil en eventueel het nemen van extra maatregelen. Tijdens periodes van droogte wordt waar nodig en waar mogelijk afgeweken van de peilbesluiten. De beheermaatregel (dreigend) watertekort geeft ons de ruimte om de peilen tijdelijk te verhogen. Tijdens periodes van wateroverlast, anticiperen we juist door de peilen tijdig te verlagen, om extra berging te creëren.

Wat gaan we daar voor doen?

Instellen van peilen conform peilbesluiten kaart

Voortgang maatregel

In 91% van ons beheergebied zijn de peilbesluiten op orde. In 9% van ons beheergebied zit er verschil tussen het peilbesluitpeil en het beheerpeil. In veel gevallen is het beheerpeil het nieuwe peil wat nog via een revisie-peilbesluit vast moet worden gesteld.

Oorzaken: Er zijn locaties waar, met een goede reden, het vastgestelde peil echt niet meer te handhaven is. Hier is het beheerpeil lager ingesteld, maar dit moet nog worden geformaliseerd in een revisie-peilbesluit. Een andere oorzaak is dat er peilbesluiten zijn die nog zijn vastgesteld door voorlopers van Wetterskip Fryslân. Daar is toen de keuze gemaakt om het peil, dat is vastgelegd in het peilbesluit, lager te kiezen dan het beheerpeil, met de gedachte dat het waterpeil met de bodem mee kan dalen zonder dat er een nieuw peilbesluit nodig is.

Risico: De beheerpeilen hebben geen juridische status. Hierdoor bestaat het risico dat Wetterskip Fryslân bij een aansprakelijkheidsstelling voor geleden schade over moet gaan tot uitkering van een schadevergoeding.

Aanpak: Op dit moment is er niet voldoende capaciteit om met eigen mensen de resterende 9% op korte termijn weg te werken. Het plan is om hiervoor externe capaciteit in te zetten. Prioritering wordt door de werkgroep peilbesluiten en de vakgroep rayonbeheer gedaan. Daarnaast wordt er door rayonbeheer extra capaciteit vrijgemaakt om input te leveren voor de nog op te stellen revisie-peilbesluiten.

Wat willen we bereiken?

Actualisatie en realisatie wateroverlastbeleid

In het veiligheidsplan-II uit 2014 staan maatregelen om wateroverlast nu en in de toekomst te beperken. Dit plan hebben we in 2018 geëvalueerd. Diverse ontwikkelingen die in de evaluatie zijn benoemd (zoals de visie Toekomst bestendig waterbeheer) vragen vanaf 2022 om actualisatie van het wateroverlastbeleid voor de deelsystemen. Voor de uitvoering van maatregelen is 2023 een overgangsjaar.

Wat gaan we daar voor doen?

Opstellen nota wateroverlast deelsystemen

Voortgang maatregel

De toetsing van onze watersystemen aan de regionale normering wateroverlast wordt in juni 2023 afgerond. Met de resultaten van de toetsing weten we hoe het met de kans op wateroverlast in onze polders en vrij afstromende gebieden gesteld is. De resultaten worden verwerkt in de beleidsnota omgaan met wateroverlast die in het najaar aan het bestuur wordt voorgelegd. De nota bevat het beleid en de maatregelen om wateroverlast tegen te gaan.

Realisatie waterberging

Voortgang maatregel

Er is 2,8 ha waterberging in de polders gerealiseerd. In de begroting is opgenomen dat we in 2023 10 ha realiseren.

Wat willen we bereiken?

Duurzaam beheer zoetwater deelsystemen

We werken de komende jaren aan een duurzame zoetwatervoorraad. In het Deltaplan Zoetwater zijn landelijk afspraken gemaakt over de uitvoering van maatregelen om watertekorten tegen te gaan in de periode 2022-2027. Voor ons waterschap gaat het om het uitvoeren van waterconserveringsmaatregelen in het zandgebied. Dat doen we in overleg met de streek en in projecten die we uitvoeren in het kader van de Regio Deal Zuidoost en het lopende gebiedsproces van beekdal Linde en gebiedscommissie Koningsdiep. Daarnaast starten we dit jaar met de subsidieregeling waterconservering. In totaal subsidiëren we voor 1 miljoen euro aan maatregelen.

Wat gaan we daar voor doen?

Bepalen onderzoeksgebied en data voor Freshem

Voortgang maatregel

Het waterschap (en onze provincie) neemt in het kader van het Deltaprogramma Zoetwater deel aan het landelijk project Freshem, dat onderzoek doet naar zoet-zoutovergangen in de kustzones. Door electromagnetische metingen wordt bepaald op welke diepte deze overgangen voorkomen. De gebieden waar gevlogen (met een helikopter) gaat worden zijn bekend. Het project is inmiddels gestart en wordt de komende jaren uitgevoerd.

Bestrijden verdroging natuur in Regiodeel Zuidoost en beekdal Linde

Voortgang maatregel

In het gebiedsproces Linde, Polder IJkenverlaat wordt 40 ha gerealiseerd, dit gaat na de zomer in uitvoering. De maatregelen voor de zandgronden, levert circa 800 tot 1000 ha natuur en landbouw op. In 2023 wordt het grootste gedeelte uitgevoerd, mogelijke uitloop in 2024.

In de planning voor 2024 en verder:

- Water voor natuur en landbouw Oldelamer: 80 ha, afronding in 2024.
- Onderdeel van de Dulf Van Oordt's mersken: peil zandwinplas verder verhogen en maatregelen verdrogingsbestrijding natuur realiseren in gebied "Rome". De planning is dat het besluit voor het inrichtingsplan in 2023 plaatsvindt, start uitvoering in 2025.
- Water vasthouden bosgebied Oranjewoud (fase 2) 44 ha. Uitvoering in 2023, oplevering in 2024.

Uitvoering geven aan enkel projecten waterconservering zandgronden

Voortgang maatregel

Subsidieregeling start 1 juni 2023 voor grondeigenaren op de zandgronden, waarbij ze gestimuleerd worden water vast te houden in relatie tot de droogte.

Vergroten bekendheid subsidieregeling

Voortgang maatregel

De subsidieregeling waterconservering zandgronden is in februari 2023 in het bestuur vastgesteld. Met de regeling kunnen grondeigenaren in het zandgebied een subsidie aanvragen voor maatregelen om droogte en watertekorten tegen te gaan. De regeling wordt voor de zomer van 2023 opengesteld voor aanvragen. Via onze website, de medewerkers in het veld en de agrarische gebiedscollectieven communiceren we over de regeling.

Wat willen we bereiken?

Toezicht en handhaving

Door klimaatverandering krijgen we steeds vaker te maken met droogteperiodes in voorjaar en zomer. We willen goed voorbereid zijn op deze situaties, zodat duidelijk is waar we in deze droogteperiodes specifiek op toezien. Daarbij houden we rekening met (nieuw) beleid en nieuwe ontwikkelingen.

Wat gaan we daar voor doen?

Houden van toezicht op naleving Waterschapsverordening

Voortgang maatregel

Er is een toezichtsplan voor de grondwater- en oppervlaktewater onttrekkingen. De afgelopen jaren zijn er vaker periodes met weinig neerslag en veel verdamping voorgekomen. Er kan dan een onttrekkingsverbod/beregeningsverbod worden ingesteld, zoals in juli 2018.

Grondwateronttrekkingen bij bodemsaneringen en vergunningsplichtige onttrekkingen worden altijd gecontroleerd. In het 'beregening' seizoen wordt er toezicht uitgevoerd om 'illegale' grondwaterbronnen op te sporen. Er wordt gewerkt aan een voorstel om de Waterschapsverordening m.b.t. onttrekkingen onder de 10 kuub aan te passen. Deze onttrekkingen moeten dan nog wel worden gemeld, maar er is dan geen verplichting meer om de jaarlijks onttrokken hoeveelheid te melden.

Er hebben zich nog geen incidenten voorgedaan in de periode waarover deze voortgangrapportage gaat.

Beschermen en verbeteren van het oppervlaktewater

Maatschappelijk doel: Zorgen voor schoon water voor de leefomgeving

Hoofddoel: Het watersysteem zorgt voor een juiste kwaliteit van water.

Wat willen we bereiken?

Waterkwaliteit KRW-waterlichamen

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) verplicht lidstaten stroomgebiedbeheerplannen (SGBP-en) vast te stellen. De doelen en maatregelen voor de KRW-waterlichamen (de grote wateren) zijn opgenomen in de Nederlandse plannen. Wetterskip Fryslân valt onder het stroomgebied van de Rijn. Om de zes jaar vindt herziening van de plannen plaats.

In 2021 is voor de periode 2022-2027 een nieuwe KRW-beslisnota voor het derde stroomgebiedbeheerplan (SGBP3) vastgesteld. De beslisnota bevat de doelen die we nastreven voor 24 waterlichamen een totaal aan 116 maatregelen, waarvan we er 82 moeten uitvoeren. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het doen van onderzoek, het natuurvriendelijk inrichten van watergangen, het voor vissen passeerbaar maken van gemalen of het beheer van natuurvriendelijke assets. In 2022 zijn 5 maatregelen uitgevoerd. De overige maatregelen (34) worden door provincie Fryslân of gemeenten uitgevoerd.

Wat gaan we daar voor doen?

Uitvoeren van 7 van de in totaal 82 KRW maatregelen

Voortgang maatregel

De verwachting is dat de 7 geplande maatregelen worden gerealiseerd. Het betreft inrichting van natuurvriendelijke oevers, 3 onderzoeken afgerond en 3 visknelpunten opgelost.

Wat willen we bereiken?

Waterkwaliteitsdoelen niet KRW-wateren

Ongeveer de helft van het water in ons beheergebied behoort niet tot de KRW-waterlichamen ('niet KRW-wateren'). Met de provincie Fryslân hebben we afgesproken om ons bij de bescherming van deze wateren te richten op drie categorieën: 1) wateren in landelijk gebied, 2) wateren in natuurgebied en 3) wateren in bebouwd gebied. Elk van deze categorieën heeft een eigen aanpak. Daarmee gaan we de komende jaren samen met de provincie Fryslân aan de slag.

Wat gaan we daar voor doen?

Vaststellen doelen en maatregelen met gemeenten

Voortgang maatregel

Er is een plan van aanpak opgesteld voor wateren in bebouwd gebied om huidige toestand in samenwerking met gemeenten te bepalen. Het plan is aan de orde geweest in het GAWO en PBOW. De eerste gesprekken met gemeente Súdwest-Fryslân zijn geweest.

Wat willen we bereiken?

Monitoring zwemwater

Wij monitoren jaarlijks de waterkwaliteit van zwemwateren. We stellen verbeterplannen ('zwemwaterprofielen') op voor zwemwateren die nog geen 'goed' of 'uitstekend' scoren. Samen met onze partners nemen we maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren. Het kan hierbij om fysieke maatregelen gaan, maar ook om afspraken over communicatie, regelgeving, handhaving, taakverdeling en samenwerking. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de maatregelen ligt bij de betrokken partijen zoals gemeenten, exploitanten en de provincie Fryslân. In sommige gevallen is er meer onderzoek naar de oorzaken van verontreinigingen nodig. Hierover maken we afspraken met de betrokken partijen.

Wat gaan we daar voor doen?

Actualiseren van circa vijf zwemwaterprofielen

Voortgang maatregel

Er is gestart met het actualiseren van profielen. Dit wordt in de loop van het jaar vervolgd en aan het eind van het jaar afgerond.

Bijdrage leveren aan provinciale gebruiksvisie waterrecreatie

Voortgang maatregel

In april 2023 heeft GS van de provincie Fryslan de gebruiksvisie Waterrecreatie vastgesteld. Zwemwaterkwaliteit is een van de onderdelen binnen deze visie. Zo wordt er o.a. een interactieve kaart opgesteld waar aangegeven staat waar er nieuwe zwemwaterlocaties mogelijk kunnen worden ontwikkeld. Het opstellen van deze kaart wordt vanuit het watersysteem perspectief geredeneerd. Wetterskip Fryslan levert een bijdrage in dit proces waar ook in een actualisatie van de gebruiksvisie is voorzien.

Wat willen we bereiken?

Baggeren hoofdwatgangen

Met baggeren zorgen we voor een goed functionerende en gezonde waterinfrastructuur. We voeren baggerwerken uit in de hoofdwatgangen, totaal areaal circa 5.500 km. Jaarlijks baggeren we hoofdwatgangen in de polders, E- en F vaarwegen in de boezem en een aantal grotere (boezem)vaarten. Daarbij toetsen we de kwaliteit van het baggerslib om te beoordelen of we slib op de kant gedeponeed kan worden of moet worden afgevoerd naar depots voor verontreinigde bagger. Jaarlijks rapporteren we aan het algemeen bestuur het aantal gebaggerde kilometers, initiatieven right to challenge en de kosten.

Wat gaan we daar voor doen?

Baggerwerken voorbereiden

Voortgang maatregel

Dit jaar (2023) gaan we 285 kilometer baggeren. De voorbereiding verloopt volgens planning.

Vervullen van de maatschappelijke functie

Maatschappelijke doel: Zorgen voor een gezonde fysieke leefomgeving.

Hoofddoel: Zoeken naar koppelkansen met de 2 maatschappelijke doelen van het watersysteem.

Wat willen we bereiken?

Uitvoeringsplan biodiversiteit

Met het uitvoeringsplan biodiversiteit beschermen en verbeteren we de biodiversiteit. Dat doen we aan de hand van de in het uitvoeringsplan beschreven sporen:

- Spoor 1: biodiversiteit in en om het water
- Spoor 2: biodiversiteit op het land

- Spoor 3: biodiversiteit in projecten
- Spoor 4: biodiversiteit en bodem
- Spoor 5: educatie en communicatie over biodiversiteit

Wat gaan we daar voor doen?

Implementeren van het uitvoeringsplan biodiversiteit

Voortgang maatregel

Dit voorjaar zijn we gestart met beschikbaar maken van capaciteit voor de aanpak van biodiversiteit op het land (spoor 2). Daarnaast lopen via het KRW-programma inrichtings- en beheermaatregelen die een gunstige uitwerking hebben op biodiversiteit in en om het water. Verder dragen wij bij aan educatie door kennis te delen tijdens het Biodiversiteitsfestival Broed in mei 2023.

Verbeteren van de biodiversiteit door middel van het realiseren van quick wins

Voortgang maatregel

Binnen diverse projecten zijn koppelkansen gerealiseerd zoals het extensiever beheren van assets en het inzaaien met kruidenrijke soorten. Daarnaast is er een start gemaakt met het inventariseren van de koppelkansen binnen de reguliere onderhoudsprocessen.

Verzorgen van informatie en educatie richting de interne organisatie

Voortgang maatregel

Er zijn kennissessies georganiseerd voor de medewerkers van de reguliere onderhoudsprocessen. De kennissessies met dijkwerkers, klaarmeester en medewerkers van Grienskip zijn gericht op het extensief onderhouden van onze assets en de voordelen voor de biodiversiteit.

Exploitatie

bedragen x € 1.000

Opgave	Oorspronkelijke begroting 2023	Wijziging begroting 2023	Nieuwe begroting 2023
Watersystemen	75.255	3.358	78.613
Eindtotaal	75.255	3.358	78.613

Toelichting op wijziging begroting 2023

Funderingsaanpak € 1.000.000 nadelig

Het algemeen bestuur heeft in december 2022 de funderingsaanpak vastgesteld. Bij de vaststelling van de funderingsaanpak zijn drie moties unaniem aangenomen zonder financiële vertaling in de begroting 2023. Bij de behandeling in provinciale staten zijn moties met vergelijkbare strekking aangenomen. Daarnaast is bij de provinciale staten nog een motie aangenomen die oproept om een onafhankelijk intermediair aan te stellen voor de code rood gevallen. Het team funderingen namens de provincie, Wetterskip Fryslân en de gemeenten, heeft recent een eerste inschatting gemaakt van de te verwachte financiële gevolgen van de bovengenoemde besluitvorming inclusief de gevolgen van de moties. Voor 2023 kan de bovengenoemde besluitvorming leiden tot € 1.000.000 aan kosten. Hiervan wordt € 380.000 veroorzaakt door de te verwachten meerkosten van het funderingsloket en onderzoekskosten. Het financiële gevolgen van de moties voor 2023 wordt voorsnog voor ingeschat op € 620.000. Mochten het niet lukken om het verwachte bedrag in 2023 uit te geven, dan zal worden er een voorstel voor vorming bestemmingsreserve gedaan gaan worden omdat er dan invulling gegeven wordt de financiële verplichting 2023 afkomstig uit de moties. De te verwachten meerkosten van de funderingsaanpak inclusief moties voor de jaren na 2023 worden meegenomen bij de kaderbrief 2024-2028.

Bijdragen aan openbare lichamen € 495.000 nadelig

Met de gemeenten is afgesproken om met terugwerkende kracht inflatie te vergoeden aan het uitvoeren van onderhoud in bebouwde gebieden en er is rekening is gehouden met het besluit van het algemeen bestuur om alvast een deel van de verhoging, die in 2024 in gaat, te compenseren.

Brandstof Woudagemaal € 194.000 nadelig

Hogere brandstofkosten voor het Woudagemaal omdat overgegaan is van stook- en dieselolie naar een milieuvriendelijke brandstof (HVO-100). Rekening is gehouden met het draaien in januari (hoogwater) en twee oefen draaiweken om de kennis van de stokers en machinisten op peil te houden.

Kosten samenhangend met bestemmingsreserves (€ 1.669.000 nadelig)

De aanpassing van de begroting houdt verband met de extra kosten die in 2023 worden gemaakt voor werkzaamheden die in 2022 gepland waren. Hiervoor zijn bij de jaarrekening 2022 bestemmingsreserves gevormd, zodat deze extra werkzaamheden geen effect hebben op het resultaat 2023.

Deze extra kosten hangen samen met een onttrekking aan de bestemmingsreserves. Zie ook hoofdstuk "Bestemmingsreserves".

Investerings

In onderstaande tabel is de eindwerk-inschatting per project weergegeven. De eindwerk-inschatting is de prognose van de totale investeringskosten van een lopend project. De kosten van een project kunnen na verloop van tijd gaan afwijken van het vrijgegeven krediet, inclusief hetgeen is verwerkt aan afomingen en aanvullend krediet.

Lopende projecten

bedragen x € 1.000

Watersystemen	Toegekend krediet t/m rapportageperiode		Eindwerkinschatting (EWI)		Verschil	
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (C-A)	Netto (D-B)
Kunstwerken actieve waterbeheersing	31.380	30.320	31.417	30.354	-/- 37	-/- 34

Inrichting Watersystemen	15.178	14.678	17.069	14.720	-/- 1.891	-/- 42
KRW-inrichtingsmaatregelen	6.839	4.215	6.892	4.252	53	37
Programma /veenweide	500	288	500	289	0	1

Projecten met een onder- of overschrijding

De projecten met een afwijking op het krediet van meer dan € 100.000 of meer dan 5% worden aangegeven. Bij het vaststellen van de voortgangsrapportage wordt het krediet aangepast.

bedragen x € 1.000

	Krediet		Eindewerkschatting		Netto afwijking		Toelichting
	Bruto	Netto (A)	Bruto	Netto (B)	€ (B-A)	in %	
LG- Dulf de Mersken e.o. fase 2 en 3	200	200	250	250	50	25%	A

Toelichting op onder- of overschrijding

A LG Dulf - De Mersken e.o. fase 2 en 3 (overschrijding € 50.000)

Door een schuivende planning is nu de verwachting dat eind 2023 een inrichtingsplan gereed is. Doordat de voorbereiding langer heeft geduurd zijn er wel extra kosten gemaakt.

Verstrekingen

bedragen x € 1.000

	Oorspronkelijke begroting 2023		Prognose 1 2023		Verskil	
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (C-A)	Netto (D-B)
Kunstwerken en actieve waterbeheersing	10.650	10.650	10.650	10.650	0	0
Inrichting Watersystemen	591	591	200	200	-/- 391	-/- 391
KRW Inrichtingsmaatregelen	2.200	2.200	3.100	3.100	900	900
Uitvoeringsprogramma Veenweide	300	300	125	125	-/- 175	-/- 175
Boezemgemaal(voorbereiding)	2.000	2.000	0	0	-/-2.000	-/-2.000
Totaal	15.741	15.741	14.075	14.075	-/- 1.666	-/- 1.666

Toelichting op verstrekingen

Kunstwerken en actieve waterbeheersing

Op dit verzamelkrediet is sprake van overprogrammering. Daardoor zal het volledige verzamelkrediet worden aangevraagd in 2023.

KRW Inrichtingsmaatregelen

In 2023 wordt naar verwachting meer aangevraagd. Deze extra aanvragen passen binnen de geautoriseerde kredieten van 2023 en vorige jaren. In 2022 is niet alle ruimte in de door het algemeen bestuur geautoriseerde kredieten daadwerkelijk verstrekt door het dagelijks bestuur. De extra middelen die in 2022 nodig zijn, komen uit de kredietruimte uit 2022.

Boezemgemaal

Het is nog niet duidelijk of en wanneer er gestart kan worden met de voorbereiding van een extra boezem gemaal. Dit is afhankelijk van de keuzen en uitkomsten van de lopende processen die voortvloeien uit de strategische programma's over de toekomstige inrichting van Friesland.

Risico's

Investeringsrisico: In de tweede helft van 2021 werd duidelijk dat prijzen van materialen harder stijgen dan normaal en dat dit onder andere tot gevolg heeft dat sommige materialen en onderdelen minder goed leverbaar zijn. Deze ontwikkeling zet begin 2022 in versterkte vorm door. Hierdoor kosten investeringsprojecten meer geld. Gevolg kan zijn dat meer krediet nodig is voor lopende projecten, zowel bij het aanvragen van het krediet, na de aanbesteding of tijdens de uitvoering. Ook in 2023 zijn de prijzen van materialen onverminderd hoog waardoor we minder doen voor hetzelfde geld.

Er zijn in de rapportageperiode geen nieuwe risico's ontstaan met betrekking tot de opgave watersysteem.